

einen (und anderen) Seite TBr. 1, 2, 3. प्रज्ञापतिमभि पर्यावर्तत wandte sich gegen 2, 1, 3, 5. अस्मि वै लोक इमं लोकमभियपर्यावर्तत drehte sich um Ait. Br. 4, 27. TS. 2, 5, 5. 5. ऀच. च. 2, 7, 2. LĀṬJ. 3, 2, 13. GOBH. 4, 3, 12.

— उपपर्या sich gegen Jmd wenden ÇAT. Br. 2, 2, 4, 4. उपपर्यावर्तत KĀṬH. 10, 5 in Ind. St. 3, 478.

— प्रतिपर्या sich in entgegengesetzter Richtung wenden ÇĀṆK. Ç. 4, 4, 19. KAUC. 88.

— विपर्या sich zurückwenden KAUC. 1. — caus.: इदं वै राष्ट्रं वि पर्यावर्तयति ein Solcher wendet die Herrschaft um d. h. bringt sie in fremde Hände TS. 2, 3, 1, 1.

— प्रा caus. zur Erscheinung bringen, bilden, schaffen: नदीं प्रावर्तयति MBh. 8, 4009. प्रावर्तयति ते वर्षानामभ्यर्षये सर्वशः HARIV. 461. Aus metrischen Rücksichten statt प्रव°. — Vgl. प्रावर्तक.

— प्रत्या sich wenden gegen: प्रतीचीनः प्रति मामा ववृत्त्व RV. 10, 98, 2. zurückkehren, heimkehren KATHĀS. 15, 91. 40, 97. 57, 112. BHATĪ. 9, 12. HIT. 43, 21. 103, 14. RĀĠA-TAR. 6, 204. निज्ञा श्रियम् 4, 481. ०वृत्त zurückgewandt: ०मुखी Spr. 3327. zurückgekehrt 588. MEGB. 40. RĀĠA-TAR. 4, 340. 5, 215. 233. निज्ञा भुवम् 473. प्रत्यावृत्तः पुनरिव स मे ज्ञानकीविप्रयोगः UTTAR. 15, 10 (21, 8). wiederholt VARĀH. BRH. S. 89, 7. Vgl. प्रत्यावर्तन. — caus. zurücktreiben: धामूञ्ज प्रत्या वर्तयिमा RV. 6, 47, 31. ÇAT. Br. 13, 1, 4, 3. 4, 2, 16.

— व्या 1) sich trennen; sich absondern, sich aussondern von (instr.): इमे जीवा वि मृतिराववृत्त्रन् RV. 10, 18, 3. व्यावृत्तः स पाप्मना AV. 10, 7, 40. TS. 6, 2, 3, 4. अ० TBr. 1, 1, 3, 1. समाना ऋत्व ऐक्येन परेन व्यावर्तते TS. 5, 3, 2, 7, 1, 10, 1. 2. व्यावृत्त्य शरीरेणामृतो ऽमन् ÇAT. Br. 10, 4, 2, 9. schied sich PAÑĀV. Br. 24, 11, 2. वाक्सृष्टा न व्यावर्तत sich sondern, distinct werden KĀṬH. 27, 3. LĀṬJ. 10, 19, 14. Z. d. d. m. G. 9, LXIII. न स पाप्मना (abl.) व्यावर्तते ÇAT. Br. 14, 4, 2, 2. द्वा वा एता अयं पन्थाना अर्त्तर्त्तश्चादिरात्रेणैतौ व्यावर्तते sondern sich als Tag und Nacht MAITRUP. 6, 1. पन्था व्यावर्तते द्विधा theilt sich MBh. 3, 16855. sich öffnen Suçr. 2, 332, 17. ०वृत्त geöffnet 193, 5. ०वृत्तदेह (गिरि) gespalten, auseinandergehend HARIV. 3937. तद्वलमार्तमासीद्यावर्तमानं (आर्त्तवृत्तपमार्तमानं ed. Bomb.) दृश्ये धमत्त so v. a. sich auflösend MBh. 7, 8145. sich abwenden —, sich losmachen von: व्यावर्तान्यापगमात्कुमारी RAGH. 6, 69. व्यावृत्ता परस्वेभ्यः — तस्करता RAGH. 1, 27. व्यावृत्तचेतसो ऽन्येभ्यो भावेभ्यः KATHĀS. 112, 67. नैव बुद्धिश्च व्यावृत्ता तस्य HARIV. 7291. विषयव्यावृत्तात्मन् RAGH. 3, 70. विषयव्यावृत्तकौतूहलं VIKR. 9. बाह्यविषयव्यावृत्तेन्द्रिय Comm. zu MAITRUP. 6, 1. abziehen, sich fortbegeben Spr. 2162. sich umwenden 2691. zurückkehren ÇĀṆK. zu BRH. ĀR. UP. S. 33. RĀĠA-TAR. 1, 300, 5, 85. Verz. d. Oxf. H. 129, a, 11. व्यावृत्त्य स्ववासं गतः VET. in LA. (III) 8, 20, 17, 20, 18, 20. ०वृत्त VARĀH. BRH. S. 3, 5. HIT. 14, 13. व्यावृत्तशिरस् उमग्वान्त, abgewandt R. 5, 13, 33. verdreht SHADY. Br. 4, 4. (सा मृता) व्यावृत्तनेत्रधमरा पद्मिनीव हिमाकृता verdreht und abgewandt KATHĀS. 52, 152. sich absondern von so v. a. sich nicht vereinbaren lassen —, sich nicht vertragen mit: क्रमाक्रमौ स्यायिनः सकाशाद्यावर्तमानौ SARVADARÇANAS. 9, 17. fg. Comm. zu NĀJAS. 2, 2, 2. NILAK. 112. व्यावृत्त 216. TARKAS. 41. Z. d. d. m. G. 7, 289, N. 3. BHĀSHĀP. 72. विपन्नव्यावृत्तव SĀH. D. 122, 10. — 2) auseinanderkommen so v. a. eine Streitsache zur Erledigung brin-

gen: ते समावह्वीया एवासन्न व्यावर्तत Ait. Br. 3, 49, 36. — 3) sich wälzen R. 4, 19, 3. — 4) sich neigen, von der Sonne: व्यावर्तत MBh. 7, 3660. zu Ende gehen, aufhören, zu Nichte werden: व्यावृत्ते ऽर्हन् (ऽर्यम्णिा ed. Bomb.) 21. व्यावर्तमानं (so die neuere Ausg.) तु मरुद्भवद्भिः पुण्यकीर्तिभिः । धृते पङ्कुकुलम् HARIV. 4142. युगोच्चावर्तमानेषु धर्मो व्यावर्तते पुनः ॥ धर्मे व्यावर्तमाने तु लोको व्यावर्तते पुनः । MBh. 3, 41259. fg. व्यावृत्तसर्वेन्द्रियार्थं PAÑĀV. 3, 4. ÇĀṆK. zu BRH. ĀR. UP. S. 148. व्यावृत्तगति (वायु) KUMĀRAS. 2, 35. — 5) व्यावृत्त vollkommen fret: घ्रात्मन् KA. 1, 161. — 6) व्यावृत्त = वृत् H. 1484. COLEBR. und LOIS. zu AK. 3, 2, 41. — Vgl. व्यावर्तन, व्यावृत्ति. — caus. 1) trennen, sondern von (instr.) TBr. 1, 1, 3, 1. पाप्मना 3, 2, 6. तनुवः 3, 7, 3, 5. मनश्च वाचं च ÇAT. Br. 2, 3, 2, 17. 8, 5, 4, 7. KĀṬJ. ÇR. 12, 3, 13. mit abl.: शुक्लादयो हि गवादिर्के सजातीयेभ्यः कृष्णगवादिभ्यो व्यावर्तयति SĀH. D. 10, 15. ÇĀṆK. zu KHĀND. UP. S. 9. bei Seite legen: दण्डम् R. 7, 22, 46. beseitigen VIKR. 154. NILAK. 113. ĀNANDAGIRI zu KHĀND. UP. S. 36. SARVADARÇANAS. 5, 9, 9, 18. नेत्रच्छव्यं मम वचो व्यावर्तयितुमन्यथा so v. a. zurücknehmen MBh. 9, 2046. यः कश्चन रघूणां हि परमेकः परतपः । अथवाद् इवात्सर्गं व्यावर्तयितुमीश्वरः ॥ einen Feind beseitigen, eine allgemeine Regel aufheben RAGH. 13, 7. Jmd von Etwas abbringen R. 2, 111, 21 (120, 24 GORR.). व्यावर्तितुम् = व्यावर्तयितुम् MĀRK. P. 42, 1. — 2) zerstreuen, hierhin und dorthin werfen: ऊर्ध्वावृत्विनिर्भया हुमा व्यावर्तिताः पथि MBh. 3, 12447. — 3) umdrehen, umwenden: व्यावर्तये (so die ed. Bomb.) रथं तूर्णं नदीवेगमिवार्णवात् MBh. 8, 1050. वक्रम् RĀĠA-TAR. 4, 23. — 4) vertauschen HARIV. 4174. — 5) ersinnen, erdenken (?) DAÇAK. 88, 7. — Vgl. व्यावर्तक. — desid. trennen wollen: व्याविवृत्सते ÇAT. Br. 12, 4, 2, 2.

— समा 1) wiederkehren, sich wiedervereinigen; heimkommen (insbes. vom Schüler, der die Lehrzeit beendigt hat): समाववृत्तिं विधिंते त्रि-गुण्युः RV. 2, 38, 6. समु प्रिया आववृत्त्रन्मदाय 3, 32, 15. VS. 20, 23. ऀच. GRH. 3, 5, 15. 8, 1. KAUC. 59. GOBH. 3, 5, 23. PĀR. GRH. 2, 5. SĀMAY. Br. in Ind. St. 4, 377. गुरुणा च समनुज्ञातः समावर्तत वै द्विजः MBh. 13, 6426. KULL. zu M. 3, 2. गुरास्तु यः । लब्धानुज्ञः समावृत्तः AK. 2, 7, 10. M. 3, 4, 8, 27. BHĀG. P. 10, 80, 28. KULL. zu M. 3, 212, 7, 43. समावृत्ते (so zu lesen) ज्ञेने heimgekehrt R. GORR. 2, 83, 1. herantreten, herbeikommen MBh. 5, 7276. R. 5, 6, 7. अथ समावृत्ते कुसुमैर्नविः — मधुः RAGH. 9, 24. कुरीन्दिषु समावृत्तेषु सर्वशः MBh. 3, 16282. नानादिशसमावृत्ताः 9, 98. sich wenden gegen: प्रदक्षिणां समावृत्त्य स तौ ihnen die rechte Seite zukehrend R. 4, 12, 22. — 2) von Stellen gehen: तथापि लोके कर्माणि समावर्तन्ति (समापत्तिं hat NILAK. gelesen) MBh. 12, 1455. — 3) समावृत्त beendigt: ०न्नत (समावृत्त ed. Bomb.) MBh. 1, 3256. — Vgl. समावर्तन, समावृत्ति. — caus. heimtreiben: सं ते गावस्तम आ वर्तयति RV. 7, 79, 2. heimkehren lassen, entlassen (einen Schüler) KHĀND. UP. 4, 40, 1.

— अभिसमा heimkehren TBr. 1, 1, 5, 4. KĀṬH. 37, 1. ÇĀṆK. GRH. 1, 1. KHĀND. UP. 8, 15.

— उपसमा dass.: सार्यं पशव उप समावर्तते TBr. 3, 2, 1, 5. ÇAT. Br. 3, 9, 1, 3. — उद् 1) verspringen: तस्य मूर्धोद्वर्त ÇAT. Br. 4, 4, 3, 4. — 2) umstürzen: तथाथा वृत्त उन्मूलः प्रुष्यत्युद्धर्तते ऽचिरात् BHĀG. P. 8, 19, 40. — 3) ausgehen, excidi: नास्यास्माहोकात्प्रत्रोद्धर्तते ÇAT. Br. 14, 5, 1, 5. — 4) in Wallung, in Aufregung gerathen: उद्धर्ततामसकाले समुद्राणामिव